

* * *

BORISLAV BIJELIĆ,
Naše teme. Ogledi o prošlosti i sadašnjosti Đakova i Đakovštine (Đakovo: Muzej Đakovštine, 2002.), 234 str., ilustr.

U hrvatskoj historiografskoj produkciji zavičajne knjige nisu novina. U ovoj mr. sc. Borislav Bijelić na vrlo zanimljiv način piše lokalnu povijest na način koji odudara od uobičajene shematizacije. Već na prvi pogled autor čitatelju otkriva pristup tematici i problematici. Naime, Bijelić u tekstu knjige ne analizira samo povijesna zbivanja u gradu Đakovu od najstarijih vremena do danas nego i probleme razvoja, obrađuje geografsku uvjetovanost Đakovštine na gospodarski i društveni razvoj i utjecaj politike na sveopća zbivanja. Autor se podjednako pozabavio i kulturnom, gospodarskom i vjerskom problematikom. Sve se to može lako uočiti pogledom u sadržaj ovog izdanja.

Sadržaj je podijeljen na dva dijela, i to: STUDIJE i KRITIKE koje su rezultat, kako je autor napisao u Predgovoru, «višegodišnjeg bavljenja, kako povijesnom, tako i kulturnom problematikom vezanom za grad Đakovo i Đakovštinu». Time je mr. sc. Bijelić odmah čitatelju jasno predočio raznolikost svoga istraživanja.

Nakon Predgovora (6-7) autor počinje STUDIJE radom «Kroz prošlost i sadašnjost Đakova» (11-32) analizirajući geografski položaj Đakova unutar Đakovštine i slavonske ravni vodeći čitatelja kroz prapovijest, antiku, srednji i novi vijek sve do današnjih dana nastojeći da povijesne procese prikaže kroz društvena, kulturna, vjerska i druga zbivanja koja su se događala u Đakovu, ali i na ovim prostorima i koja su neminovno utjecala na razvoj

tih procesa. U studiji pod naslovom «Od povijesnog do suvremenog grba Đakova» (33-53) autor se nakon kraćeg općenitog uvoda o grbovima stručno pozabavio opisom grba Đakova (i povijesnog i suvremenog) uvažavajući i komparirajući već istraženo u postojećoj literaturi na tu temu. «Đakovo u projektima željezničkih pruga – s posebnim osvrtom na izgradnju pruge Osijek – Đakovo – Vrpolje» (54-96) autorov je doprinos u istraživanju gospodarske povijesti Slavonije. Istražujući razvoj željezničke mreže i drugoj polovici 19. stoljeća i u prvim godinama 20. stoljeća želio je, i uspio, prikazati slavonsko trgovište Đakovo u projektima željezničkih pruga s posebnim osvrtom na izgradnju željezničke pruge Osijek – Đakovo – Vrpolje. U radu je Bijelić odredio njeno značenje u razvoju suhozemnog prometa u cjelini, i to u razdoblju razvoja i širenja tržišta u Hrvatskoj kada je industrijalizacija – iako u skromnom opsegu – bila u tijeku, što se i odrazilo na razvoj trgovine i suhozemnog prometa, posebice željeznice. Kako su arhivska vrela za gospodarsku povijest Slavonije i za razdoblje od druge polovice 19. stoljeća do Prvoga svjetskoga rata nedovoljno istražena, hvale je vrijedan napor da se iz postojeće literature i arhivske građe obrade i prikažu nastojanja i postignuća poduzetničkih krugova i drugih činitelja oko pothvata ostvarenja izgradnje te, za Slavoniju, vrlo važne vicinalne željezničke mreže. Vrlo je zanimljiva i studija «Mihael Barić – Semeljčanin koji je zadužio hrvatsku kulturu» (97-102) u kojoj autor zagonetno i informativno iz zaborava otkriva izravne veze Slavonsca Mihaela Barića s egipatskom mumijom u Arheološkom muzeju u Zagrebu i s njenim povojima koji predstavljaju najduži etruščanski tekst. Autor poglavlje STUDIJE završava radovima «Inicijative za gradnju Srpske pravoslavne crkve u Đakovu 1888. – 1990.» (103-124), «O nekim aspektima značenja govora Stjepana Radića u Vrpolju

listopada 1924. godine» (125-166) i «Diskontinuirani kontinuitet Muzeja Đakovštine» (167-182).

U drugom dijelu knjige pod središnjim nazivom KRITIKE autor pod naslovom «Najnovije spoznaje o Nijemcima Đakova i Đakovštine» (185-190) kratko i sažeto kritički prikazuje istraživački i znanstveni rad Đakovčani- na, povjesničara dr. sc. Vladimira Geigera osvrćući se na njegove knjige i brojne radove na tu temu. U Bijelićevim prikazima «Sto godina od rođenja Ljudevita (Branimira) Šestića» (191-196) i «Slavko Tomerlin – slikar Slavonije» (197-202) progovara prijekor ili kritika u pogledu zapostavljanja onih koji su ostavili traga u hrvatskoj kulturnoj baštini, a malo su, ili gotovo nikako, istraženi pa tako i poznati ne samo u sredini iz koje su iznikli nego i šire. «Značajni povijesno-publicistički radovi o Đakovu i Đakovštini (1991.-1999.)» 203-224. tražili su od autora mnogo truda da bi široj čitalačkoj javnosti bibliografski objelodanio najznačajnije povijesno-publicističke radove na zadanu temu i time u potpunosti opravdao vrijednost objavljenih STUDIJA I KRITIKA u knjizi *NAŠE TEME, OGLEDI O PROŠLOSTI I SADAŠNJOSTI ĐAKOVA I ĐAKOVŠTINE*.

U cjelini knjiga otkriva autorov pristup na zadane teme ne samo sa stajališta povijesne znanosti, nego i s drugih stajališta o svojevrsnom interdisciplinarnom mikrohistorijskom istraživanju uobličenom u zavičajnu knjigu koja je svakako vrijedan doprinos hrvatskoj historiografiji.

Ipak bih spomenula da je dio STUDIJA («Kroz prošlost i sadašnjost Đakova», «Od povijesnog do suvremenog grba Đakova», «Mihael Barić – Semeljčanin koji je zadužio hrvatsku kulturu», «Diskontinuirani kontinuitet Muzeja Đakovštine») i KRITIKA («Najnovije spoznaje o Nijemcima Đa-

kova i Đakovštine») ranije objavljen i poznat dijelu hrvatske (slavonske) javnosti, međutim to ne umanjuje vrijednost knjige nego je ona za zavičajnu povijest hvale vrijedan pothvat.

Zlata Živaković-Kerže

* * *

VLADIMIR GEIGER,
Nijemci u Đakovu i Đakovštini
(Zagreb: Hrvatski institut za povijest i Dom i svijet, 2001),
231 str.

Premda je autorova doktorska disertacija pod naslovom *Njemačka etnička zajednica u Đakovu i Đakovštini od početka 19. do sredine 20. stoljeća* poslužila kao predložak za ovu knjigu, svjetlo dana ugledala je vremenom znatno proširena i novim istraživanjima nadopunjena radnja. Stoga slobodno možemo reći da knjiga *Nijemci u Đakovu i Đakovštini* predstavlja neobičan spoj polazišta brojnih radova koji je ujedno i sinteza znanstvenih rezultata do sada razasutih u mnogobrojnim člancima te u nekoliko knjiga. No, posvetimo se sada sadržaju.

Knjiga je podijeljena na pet poglavlja naniznih kronološkim redom. U prvom poglavlju «Nijemci na vlastelinstvu đakovačke biskupije do 1848./49. godine» (9-42 str.) autor prikazuje nastojanja pojedinih biskupa da gospodarski unaprijede đakovačku biskupiju. Privlačenje novih stanovnika (doseljenika) različitih narodnosti bila je jedna od ekonomskih mjera u vrijeme biskupa Antuna Mandića (biskupovao od 1806. do 1815.). Zahvaljujući tome došlo je do prvog brojnijeg doseljavanja Nijemaca na područje Đakovštine, čime je započeo proces promjene strukture stanovništva uz brojne i nužne promjene koje proizlaze iz toga.